

Un sigiliu al domnului Radu Mihnea

ELENA COZMA

Elaborind în 1891 primul studiu de sigilografie românească V. A. Urechia a făcut o succintă trecere în revistă a evoluției sigiliilor folosite de-a lungul anilor în cancelaria Țării Românești și a Moldovei. În acest context autorul studiului menționat a făcut și unele considerații privind stema unită. „Deși întîlnim în sigiliile particulare ale citorva domni moldavi din secolul al XVI-lea și al XVII-lea și stema munteană — spunea V. A. Urechia — aceasta provine numai din faptul că acei domni erau de origine munteni, din neamul Basarabilor ori domni care fuseseră, una din alta, domni și la munteni înainte de a fi domni ai Moldovei. Sigiliile lui Petru Mircea¹; al lui Simion Moghilă și al lui George Ghica (1658) sînt din aceasta ultimă categorie”². În continuare pionierul sigilografiei românești s-a referit la sigiliul cu stema unită — provenind de la Vasile Lupu prezent pe actul din 1 noiembrie 1639. Deși cercetătorii care au urmat, atît cei care s-au aplecat asupra surselor sigilare într-o perioadă recentă publicării. „Șchițelor de sigilografie” cit și cei care au studiat tezaurul sfragistic național în anii din urmă sperînd să depisteze sigilii avînd în cîmp stema unită, anterioare celui cunoscut de la Vasile Lupu n-au consemnat existența unui atare sigiliu. Neîndoindu-se, acest lucru nu însemna că într-adevăr nu există impresiuni sigilare cu o astfel de reprezentare. Lipsa instrumentelor de evidență și a mijloacelor de informare științifică asupra acestor surse istorice³, faptul că în diferitele ediții de documente nu se precizează și unele date privind mijloacele de validare, constituie serioase piedici în calea cercetării și interpretării acestor prețioase mărturii ale epocilor trecute. Că este așa o dovedește faptul că pe un document conservat în patrimoniul Filialei Arhivelor Statului Iași s-a cercetat de curînd un sigiliu cu stema unită provenind din cancelaria lui Radu Mihnea.

În vara anului 1616 turcii hotărîsc să curme definitiv pretențiile princiare ale văduvei lui Ieremia Movilă precum și repetatele intervenții polone în Moldova și aduc pe tronul acestei țări pe Radu Mihnea „fiul Mihnei vodă, domnului muntenesc, carile Mihnea vodă au domnit pe o vreme cu Pătru vodă Schiopul la noi în țară”⁴. „Fiul lui Mihnea voievod” a poruncit Radu vv. să se graveze în legenda sigiliilor cu care a validat actele cancelariei sale atît în prima domnie moldoveană (iulie 1616 — februarie 1619)⁵ cit și în cea de a doua (august 1623 — ianuarie 1626)⁶. Despre acest fiu al lui Mihnea se știe că avea cunoștința limbii grecești învățată la m-rea Iviron de la muntele Athos precum și studiile necesare unei administrații dobîndite la Veneția. Ne aflăm, se pare în fața primului domnitor de origine română cu studii deosebite în străinătate⁷.

La Veneția fiind, beizadeaua va fi învățat istoria Romei antice și poate, limba latină și odată cu acestea, cite ceva despre originea poporului român. Acestea, grefate pe anumite laturi ale caracterului său, ar putea explica pretențiile sale bizantine într-o domnie a „împărăției sămănătoare”⁸.

¹ V. A. Urechia, *Șchițe de sigilografie românească. Comisiunea însărcinată de Ministerul de Interne cu cercetarea stemelor regatului și ale județelor*, București, 1981, p. 4.

² Acesta este identificat de Constantin Moisil cu Petru cel Tânăr (1559—1568) fiul lui Mircea Ciobanu, de Ion Ionașcu cu Petru Schiopul.

³ Sigismund Jakó, *Sigilografia cu referire la Transilvania pînă la sfîrșitul secolului al XV-lea cu Documente privind istoria României, Introducere*, vol. II, București, 1956, p.

⁴ Miron Costin, *Letopiseșul Țării Moldovei*, în vol. „Opere”, ESPLA, București, 1958, p. 63.

⁵ Arh. St. Iași, col. „Documente”, 274/28, 340/78.

⁶ *Ibidem*, 423/14.

⁷ Vitalie Stănică, *Radu Mihnea voievod Corvinul domn al Moldovei și Țării Românești (1623—1626)* în vol. „Ștefan Mateș la 85 de ani” Cluj-Napoca, 1977, p. 263

⁸ Miron Costin, *op. cit.*, p. 89.

Ca domn, Radu Mihnea a înțeles să trateze ca egal cu cei din jurul său, cultivând o politică de echilibru în care supunerea față de turci nu îl putea împiedica să negocieze cu Transilvania lui Gabriel Bethlen, cu Veneția și chiar cu Curia papală. Alături de aceștia se simțea sufletește atunci când „ca un creștin” trimisese Elisabetei Movilă vorbă „să fugă de vreme” că vin turcii⁹.

Domn al Moldovei pentru a doua oară, în august 1623, Radu Mihnea își asigură și controlul a-

supra Țării Românești prin ocuparea tronului acesteia de tânărul său fiu, Alexandru. S-au adus argumente pertinente în susținerea ideii că, de fapt, în cei trei ani (1623 – 1626) el a domnit efectiv, deci concomitent în ambele țări¹⁰. Însuși domnul, ce-și spunea adeseori, în scrisorile externe „Corvinul” se intitula „Radu Mihnea Corvinul, din mila lui Dumnezeu domn și voievod al Țărilor Moldovei și Valahiei”¹¹.

Este greu de spus dacă formulara are în vedere domniile sale succesive în cele două principate, tutela asupra fiului ajuns domn tânăr sau o domnie concomitentă.

Sigiliul pe care îl prezentăm mai jos validează un document din prima sa domnie în Moldova din perioada în care tronul Țării Românești nu era ocupat de Alexandru. El reunește în emblema sa stemele Moldovei și Țării Românești fiind printre primele izvoare sfragistice care conțin două simboluri.

Documentul care îl conservă poartă data de 1616 (7125) septembrie 25 și prin el, domnul întărește Agafiei, soția vistiernicului Boul părți din Dăvideni, ținutul Neamț, și din alte moșii¹².

Sigiliul, aplicat pe ceară roșie, este rotund (d = 15 mm). În cimp, stema heraldică a Moldovei, capul de bour cu coarnele în poziție elipsoidală, însoțit de o stea și o roză. În poziție superioară, plasată între coarnele bourului, stema heraldică a Țării Românești; acvila cruciată cu zborul deschis. Crucea din ciocul păsării este treflată. În exerga formată din două cercuri conține legenda în limba slavă:

/Io Radu vvd. doma țării Moldovei.

Slovele legendei ca și reprezentarea din emblemă dovedesc o execuție îngrijită, multă finețe și simț al proporțiilor. Cunoaștem de la Radu Mihnea un sigiliu rotund mare în care capul de bour are între coarne doar crucea treflată¹³.

Prezența acvilei cruciate în sigiliul descris mai sus corespunde nu numai realității politice, domnia succesivă a lui Radu Mihnea în cele două țări cit și faptului că un singur și același popor locuia în Țara Românească, în Moldova ca și în Transilvania. Este amintirea vie a unirii înfăptuite de Mihai Viteazul cu atât de puțini ani în urmă dar și convingerea intimă a unui domn cult și citit în destinul unic al poporului său.

⁹ Ibidem, p. 63.

¹⁰ Vitalie Stănică, op. cit., p. 265.

¹¹ Ibidem, p. 267.

¹² Arh. St. Iași fond „Epitropia Sf. Spiridon”, XXXI II/4.

¹³ Ibidem, colecția „Documente” 340/78.